

1916-1941

Al. Robot

ALEXANDRU
ROBOT

SCRIERI

ESEU. PUBLICISTICĂ
CRONICI. INTERVIURI

Ediție îngrijită și prefață
de Nina Corcinschi

Știința

mediocre” nu beneficiază de vinurile basarabene, de ce fructele din piețele basarabene nu sunt exportate în Vechiul Regat. Articolele lui pledează pentru sincronizarea acestor spații românești sub toate aspectele. Exasperat de denumirile rusești ale străzilor, care mai persistă în memoria colectivă, provocând nesfârșite confuzii turiștilor, insistă pentru evacuarea din toposul urban a influenței țariste: „Să se fixeze în mod definitiv numele unic și românesc al străzilor din Chișinău. Astfel vor dispărea din vocabularul public, și nici ziarele rusești nu le vor mai scrie, denumiri ale unei epoci de care nu avem niciun motiv să ne amintim” (*Denumirile străzilor noastre*).

Îndrăgostit de teatru, Alexandru Robot n-a rezistat ispitei de a scrie piese dramatice. *Un adulter* (Dramă în două țigări și o cutie de chibrituri), *Aplauze* (Dramă în două gonguri) etc. sunt piese lipsite de complexitate dramatică, dar impregnate de ironie și umor. *Cu trenul și cu Franc-Nohain*, *Toamna, ieri și azi*, *Piața teatrului în intimitate* sunt încercări de ficțiune, în care autorul se joacă, lăsându-se dus de provocările fanteziei. Întreprinde și exerciții autobiografice, în care nu se cruță, făcând uz de o autoironie șchiuitoare, alternată cu doze savuroase de umor. În *La fotograf* se autoflagează jucăuș pentru incapacitatea de-a zâmbi la fotograf, în *Cenaclu la D. Lovinescu* evocă atmosfera de la cenaclu și face, în final, din sine însuși un personaj nostim: „Un poet, de 15 ani, cu degete în nas, dă citire unei poezii hermetice. A cărei explicație se amână pentru ședința viitoare”.

Prin tot ce a scris, Alexandru Robot a demonstrat o mare forță artistică, un excelent potențial literar, confirmat printr-o asumare totală a scrisului, cu acoperirea de cele mai multe ori reușită a tuturor genurilor literare: poezie, proză, eseu, publicistică și chiar dramaturgie. În toate acestea, umorul, verva satirică, nervul polemic pun în mișcare mecanismele unei deosebite ingeniozități a fanteziei și atuurile unui șarm stilistic inconfundabil. În 25 de ani de viață, scriitorul a încercat să cuprindă necuprinsul, nu cu existența, ci cu scrisul.

Nina CORCINSCHI

1931

„VOICA” ÎN LIMBA FRANCEZĂ

„Voica”, romanul care a cunoscut un atât de viu succes literar la noi, al domnișoarei Henriette Yvonne Stahl, a fost tradus în franțuzește și a apărut în primul număr al revistei *La Courte Paille*, editată de Farquell.

La Courte Paille este revista în care marea editură pariziană își propune să concentreze și să prezinte, pe cât e posibil, întreaga mișcare literară europeană. Este, la momentul de față și în sensul acesta al integrării vieții intelectuale a continentului, efortul cel mai important.

În lista colaboratorilor figurează Aristide Briand, Rabindranath Tagore, Frans Wortel și contele Kayserling, ca o dovadă de amploare a întreprinderii.

Dar ceea ce ne interesează pe noi, ca români, este că puternica și mondiala Editură Farquell, condusă de un consiliu de scriitori din care fac parte cele mai distinse figuri literare ale Franței, a ales, pentru lansarea revistei o lucrare românească de sobrietate și profunzimea limpede a romanului „Voica” de Henriette Yvonne Stahl. Este cleu-ul ales cu dinadinsul, pentru a asigura succesul literar și cel de librărie al editurii, și romanul „Voica”, în care sufletul satelor noastre trăiește în forme lapidare, va fi plasat în capul numărului, în patru numere succesive. Trebuie să adăugăm, dacă faptul mai are vreo importanță, că autoarea, de multă vreme în țară, e cu desăvârșire nevinovată de o izbândă care se bucurase de aprecierile entuziaste ale atât de cumpătatului și reticentului critic Ibrăileanu, scriind, mai de mult, despre „Voica”, opera unei „scriitoare de-abia în primii ani ai tinereții”. Și totuși „Voica” e una din cele mai bune bucăți din literatura română cu subiect despre viața de la țară. Observația sigură, culoarea locală, autenticitatea trăirilor, dialogul exact ca psihologie și limbă, dramatismul rezultat din conflictele sufletești, atitudinea autoarei față de tipuri, obiectivă, imparțială, comprehensivă, iată atâtea calități de prim rang ale acestui mic roman.

Se va găsi un editor român să retipărească „Voica”?

(*Facla*, an. X, nr. 433, 1931)

1932

TOAMNĂ LITERARĂ

Dv. nu vi se pare că nu mai există toamnă? Îngropate în amintire, toamnele adolescenței cu tramvaie cu cai, injectate cu xantofilă și contaminate de elegia reverberelor palide se confundau cu mustățile poetului Stamatiad în complicitatea trabucului dlui Minulescu.

Toamna de altădată începea încă din august, cel puțin pentru poeți, care o așteptau la barierele orașului cu harpele scuturate de praf, scoase de la naftalină, laolaltă cu gospodinele, precupeții și murăturile.

Ah! Toamnele de odinioară cu emoții de proporțiile dorurilor de Crăciun: emoția examenelor de corigență, emoția publicării primei poezii care începea sau se sfârșea cu inevitabilul: „Vine toamna, vine”. Astăzi parcă din toată frumusețea autumnală nu au rămas decât sărbătorile evreiești și casele cu igrasie.

Deși în inima lui octombrie, la ferestre mai veghează hârtia albastră și muștele ne mai supără încă somnul.

Luna, vecina domnului cu lavalieră de la mansardă, ne plictisește noapte cu noapte, urâtă ca o femeie virtuoaasă.

Și de ce să ne mai mire faptul că în vitrina librăriei, prefăcute în colecturi principale, în afară de geografia dlui Mehedinți și algebra de-a cincea, nu mai întâlnim nicio carte de literatură.

Editorii, în urmă cu chiria, își desfac produsele pe chei.

Atâta e bine că avem câțiva critici și apare din când în când câte un roman, ca apoi apariția romanelor să se epuizeze odată cu numărul criticilor.

Astfel dl E. Lovinescu anunță „Bizu”, roman de o nuanță autobiografică, dl Ibrăileanu scrie de asemenea unul, pe când dl M. Dragomirescu a terminat al 9-lea tom din „Copilul cu trei degete de aur”.

Senzație însă va produce romanul trei Monica Lovinescu, pe care am văzut-o ieri foarte aferată prin Cișmigiu, în parcul copiilor. Lucrarea distinsei scriitoare va apărea în „Dimineața copiilor”, săptămâna viitoare.

Mărturisim că o așteptăm cu aceeași nerăbdare cu care familia îi așteaptă aniversarea celor opt ani ai ei.

Totodată am mai aflat că dl N. Crevedia, în urma succesului trei Monica, a făcut propuneri revistei *Universul copiilor* în vederea publicării romanului d-sale „Dragoste cu termen redus”.

Iată, așadar, literatura acestei toamne întinsă, în ajunul unui meci de box, ca o Afrodită gravidă pe masa de operație, în așteptarea unui copil mort.

Toamna trecutului aparține reveriei noastre ca un bibelou, ca o scrumieră sau ca o pușculiță, cu obișnuita inscripție: „Souvenir”.

(*Rampa*, 15 octombrie 1932)

LUDOVIC DAUȘ: „ASFINȚIT DE OAMENI”

(roman)

Provincia, privită prin lucerna opacă a unei geografii literare, manifestă o existență dublă cu imagini care se diferențiază și se confundă.

Cunoaștem întâi acea speculată enumerare de ridicol, naivitate și burlesc, privilegii oferită unui public de cele mai multe ori periferic, în ambalajul unui umor buf.

Dar spre deosebire de această provincie zugrăvită în linii sinuoase, trăiește reflexul unei urbi natale, cu ulițele adolescenței așezate într-o perfectă simetrie sufletească, păstrând fiorii unei pulsații monotone, dar senine, cu tragedii latente.

Viziune sugrumată în strâmtoarea unor sentimente purificate la flacăra palidă a reveriei – e poate singura valabilă în apariția și prezența ei literară.

Orașul acesta provincial, punctat cu neliniștile unui vulcan care în roman așteaptă o deshumare atentă, l-am găsit rând pe rând la dnii Sadoveanu și Teodoreanu urmați de atâția alții, ajungând sub culoarea proaspătă a scrisului dlor G.M. Zamfirescu și Anton Holban.

O provincie mult mai agitată, purtând stigmatul unei epoci defuncte, ne dă însă dl Ludovic Dauș, în al său „Asfințit de oameni”.

Mișună în această carte o lume de hrisov, cercetată și etalată de autor cu multă și academică migală. Dl Dauș deschide romanul prin prezentarea unui cadavru, pe care dacă d-sa l-ar fi comprimat la silueta unei fantome, care să patineze pe conștiința lui Vangheli Zionis, ne-ar fi scutit pe noi și chiar și pe dânsul de necesitatea unui asasinat, episod de care dl Dauș s-a achitat prompt, fără să poată însă de-a nu ne sili pe noi să îi reproșăm o incursiune în literatura de fascicolă.

Găsim în acest „Asfințit de oameni” o viață înăbușită de aurora unui nou univers, străin și rival celui alt, o agonie care oscilează în atmosferă fără să atingă azurul cu care e impregnată acțiunea acestui roman.

Construcția sufletească insuficientă a celui Zionis, pe care nu îl muștră sau chinuiește amintirea unui asasinat al cărui făptaș este – și a cărui conștiință imperturbabilă și absentă ar trebui să muncească conștiința literară a dlui Ludovic Dauș – ar fi putut și ar fi fost nimerit să fie evitată și înlocuită.

O cafenea politică a trecutului, nu lipsită de interes și de pitorescul timpului, adusă pentru întregirea recuzitei unei pretențioase înscenări de asfințit de oameni, dar o notă de umor cărții.

Figurile feminine ale romanului constituie un număr de apariții prețioase, simpatice în falsificarea dlui Dauș.

Pe dl Dauș l-am mai putea acuza de intervențiile inoportune și personale, când, lăsând din mâini sforile teatrului de marionete al acțiunii, se adresează direct cititorilor, lucru de care dânsul nu e singurul vinovat.

Sfârșim prin a cere circumstanțe atenuante pentru autor prin faptul că se citește cu plăcere acest roman care nu începe de la primul capitol.

(*Rampa*, 19 octombrie 1932)

LITERATURA PE CALEA VICTORIEI

Cunosc o Cale Victorie perfectă, care, disprețuind așezarea ei din ghid, începe de acolo de unde nu ar putea nici măcar să se sfârșească. Când pronunț Cale, mă refer numai la o parte din ea, restul rămâne în umbră, lipsit de interes, ca un roman în primă versiune.

Calea Victoriei e reprezentativ românească, fără să fie eminentamente agricolă. Și de fapt începe de la Ateneu. Aici, la Ateneu, se află o mică grădină publică, de provincie, care bandajează rinichii deteriorați ai Căii.

Neaclimatizată Bucureștilor, ca toți provincialii de altfel, ea trăiește sub fiorii spaimei. Se teme să nu o calce automobilele.

În afară de Ateneu, există la o oarecare distanță un alt monument al culturii noastre, neoficial și inaugurat fără discursurile autorităților: Capșa! – Capșa e o vedetă bătrână, joacă fără trac, nu dă interviuri și corupe minori. Încurajează literele și patronează o expoziție permanentă de scoarțe naționale.

Pentru literatura noastră este cea mai cuprinzătoare antologie, deoarece consumația nu e obligatorie.

Ieri dimineața am surprins-o flirtând cu toamna.

Într-un colț, o pereche de mustăți își sorbea cafeaua.

La opt, mustăților li s-a adăugat un cioc.

Ciocul, mistic, și-a făcut o cruce, iar mustățile au dat din cap în semn de aprobare.

După un sfert de ceas, a intrat fără să bată soarele. Era palid, ca după o noapte de chef. Imediat a sosit un scriitor talentat, care aducea în zâmbetul său întreg cavoul familiei. În urma lui, generația nouă venea pe biciclete cu trei roate.

Pe vis-à-vis, criticul din Câmpineanu se ducea la școală. Alături Monica, păpușa criticului, răsucea în gură un deget ca un semn de întrebare înecat în călimara cu cerneală roșie a buzelor. Ploua și criticul și-a ascuns păpușa în ghiordan, ca să nu se strice.

Când s-a făcut nouă, a intrat în cafenea o pereche de ochelari și un trabuc. Generația nouă le-a primit cu strigăte de „ura!”. În dreptul ușii se oprise un căpitan de administrație, după el un preot militar și un copil de trupă. Gruparea uneia dintre cele mai importante reviste literare subvenționată de Manutanță.

După colț se zărea silueta bulevardului. Mai departe, un felinar contempla coafura oxigenată a toamnei.

La ora prânzului, când ies copiii de la școală, mustățile au plecat incognito, împachetate în batistă. După ce s-a depărtat, ciocul, încheindu-se la haină, a început să-l bârfească. Strecurat prin fereastră, cerul se desfăcea ca o ediție specială. Unul câte unul, scaunele cafenelei rămăneau nude. Literatura se transporta la domiciliu. Capșa îmbrăca aspectul unui circ plecat în turneu. Pe stradă nu mai era decât generația nouă și agentul de circulație. Calea Victoriei trecu peste stopul închis și, ajunsă după câteva minute la Dâmbovița, încerca o sinucidere în apropierea Salvării.

(*Rampa*, 22 octombrie 1932)

TOAMNA, IERI ȘI ASTĂZI

Toamna debutează în fiecare seară, melancolică și tulbure, cu o lună de 1 kg. Bucureștiul, surprins în cămașă de noapte, cunoaște o altfel de toamnă, care la fiecare felinar capătă, ca un dar de Crăciun, o variantă. Grădina publică înscrisă în repertoriul permanent, suferă de absența îndrăgostiților. Anotimpul copilăriei începe cu apariția tramvaielor trase de catâri cu glugă. Toamna dă în fiecare an un examen de corigență. Strecurat prin tristețea amintirii, primul capitol al trecutului autumnal face parte din boema care acum zece ani se scula la șapte dimineața, pentru ca la opt să fie la Academia Terasă. Calea Victoriei imagina și pe atunci aceeași apă dulce care se vărsa în Dâmbovița. Am să încerc să înscenez, între Teatrul Național și Sărindar, o mare dramă istorică. Deși semnătura mea nu poartă barbă, vă solicit anticipat încrederea. Personajele, salvate din hrisoave, vor fi: o gambetă cu mustăcioară (semne particulare n-are), o perucă cu ochelari (particularități, o țigară de foi) și un monoclu răgușit. Personajul feminin unic: o pălărie cu pană (barba rade).

Acțiunea se petrece la Terasă. Costume de epocă, popor, ostași. Tacâmurile aparțin aceleiași generații. O flașnetă scoasă din uz va înlocui corul antic. Rolurile sunt mute. Se recomandă pentru interpretare artiști lirici.

Actul I. Gambeta își sorbe șvarțul. Mustăcioara i-a căzut în ceașcă. Moment dramatic. Fulgere, tunete. Apare, împrumutată de la vecin, umbra tatălui lui Hamlet. Tăcere prelungită. Între timp, gambeta a reușit să scoată din ceașcă mustăcioara, pe care o prinde la butonieră.

Peruca cu ochelari tace semnificativ. Contemplă prin fereastră toamna căreia îi oferă, ca o țigară, un zâmbet.

Monoclu răgușit își culcă nasul în batistă. Din fund intră Othello care pretinde că batista e proprietatea lui. Monoclu, intimidat, cedează batista.

Și-a uitat însă nasul în ea.

Pălăria cu pană are trac. Prezintă aptitudini pentru filmul sonor. Tăcere prelungită. Flașnetă se aude între paranteze. Cortina. Aplauze, voci de la galerie.

Actul II. După douăzeci de ani. Acțiunea se petrece la Capșa.

Gambeta și-a pierdut mustăcioara în război, pentru care fapt i s-a dat o decorație.

Peruca cu ochelari este aceeași, ca toamna care se repetă. Pronunță la ridicarea cortinei un început de chelie. Din dreapta apare Ofelia, gravidă de la repetiția generală. Tunete, fulgere.

Monoclul răgușit așteaptă reluarea la Teatrul Național a lui „Othello”, pentru ca să reintre în posesia nasului.

Pălăria cu pană nu are nicio intrare. Dar își păstrează tracul.

În locul flașnetei, un aparat de radio. Se aude buletinul meteorologic.

Iată astfel, încadrată într-o piesă originală, o toamnă defunctă, care întinsă pe masa de operație a suvenirului, sucombă în timpul convalescenței. O toamnă cu amănunte de fapt divers, văzută în intimitate ca o vedetă consacrată, îmbracă înfățișarea unui panopticum în care ea își face debutul de femeie colos, emoționată și îngrozită de o eventuală ratare, prin slăbire.

Întorși la toamna prezentă și în așteptarea celei viitoare, trebuie să o primim la noi cu zestrea ei de fată bătrână, ploile și cu inflația de frunze galbene care se răspândește cu proporții de epidemie. Toamna debutează și la reprezentarea de adio.

(Rampa, 26 octombrie 1932)

„PIAȚA TEATRULUI” ÎN INTIMITATE

Statuia ecvestră a unui anotimp care suferă de icter se înalță în „Piața Teatrului”, obeză și solemnă. După colț, alături de silueta nudă a trotuarului, afișe mari și de mai multe culori, ca niște timbre de unsprezece lei, lipite pe o petiție adresată toamnei, anunță probabil un repertoriu de ploi și vânt. Teatrul Național îmbracă pentru reprezentarea de gală a lui octombrie fracul nopții împrumutat de la garderobă, cu luna la butonieră ca o crizantemă. Bulevardul, zâmbind din profil Căii Victoriei – un flirt foarte vechi al lui, ridică pe stânga, ca o mână, un hotel, pe al cărui ceasornic ora s-a poticnit la două.

Procesiunea de tuberculoși a felinarelor trece prin agonia străzilor, înghițind în dreptul fiecărui număr cu soț câte-o stea, ca un bulin. E un joc de societate pentru noapte. O ploaie mărunță, altfel decât cea de ieri, modificată desigur după noua ortografie a Academiei, completează decorul rococo al unui prim și unic act, putredă și desuetă ca o brișcă uzată, cu armonică la arcuri.

Este o oră care vine târziu, ca la o întâlnire, repetată în lovituri de gang, neverosimilă și ciudată. După podul Teatrului, apar în flanc armuri, costume de epocă, strigoii unui repertoriu permanent și clasic. Un sabat teatral reconstituit și prezentat după martori oculari.

În această lugubră asistență pot fi remarcați Cyrano de Bergerac, cetățeanul turmentat și Omul cu mârtoaga. Toți au o stare civilă precisă în afară de cetățeanul turmentat, care e în stare de ebrietate. Toți contemplă toamna care joacă în reprezentație, minus cetățeanul care se silește să străvadă interiorul brun al lui Gambrinus.

Hamlet face politică la național-țărăniști, dă o replică patetică pe care o primește în lipsa interpretei, mârtoaga omului.

Cyrano de Bergerac posedă în locul nasului o semilună amputată. Scos la pensie pentru o „vădită lipsă de talent”. Are un defect: își vede lungul nasului.

Omul cu mârtoaga e încovoiat ca o paranteză într-un text.

Mârtoaga, partenera omului, are o personalitate deosebită. Și în plus, o particularitate: nu se caută la dinți.

Cetățeanul turmentat dă-n gropi fără să fie prost. E născut alcoolic din părinți normali.

Cu ajutorul acestor personaje, voi putea pune în scenă un spectacol de balet. Se va recurge, după necesitate, la costumele de epocă și la armuri.

Hamlet a uitat la garderobă umbra tatălui pe care izbuteste s-o regăsească, după monogramă. Poartă perucă și mușcă pe căciulă. Are trac și joacă cu barbă. Barba aparține însă unei voci de la galerie.

Cyrano de Bergerac e autorul unor scrisori anonime, pe care din distracție le-a semnat. Este emoționat și așteaptă replica batistei în armură a Desdemonei. Othello a plecat singur în turneu, lăsându-și partenera la recuzită. Nasul lui Cyrano flirtează cu batista familiei Othello. E surprins însă de întoarcerea nebanuită a acestuia. Othello convoacă Divanul ad-hoc. Divanul ad-hoc joacă fără barbă.

Omul cu mârtoaga. Omul interpretează rolul titular în costum de epocă. Mârtoaga, după primul succes, pretinde un rol principal într-o piesă nouă. Nu dă interviuri și nici nu poate fi văzută în halat și papuci. La ridicarea cortinei, mârtoaga trage tramvaiul numărul zece. Un cer cusut cu ață albă continuă toamna rămasă la patru. La sfârșitul actului, tramvaiul remorchează un bilet de corespondență.

Cetățeanul turmentat apare ținând în mână craniul cu chelie al lui Yorick. Din fund intră vocea de la galerie. Aplauze.

Ultima replică o are cortina, figură asemenea cu batista Desdemonei.

Noaptea se prelungește ca o apă tulbure, ca o Dâmbovița celestă. Copacii au la ora asta un tic nervos: dau din cap. O lună redusă la jumătate dovedește un cer care a arborat cu ocazia conferinței balcanice, pavilionul Turciei. Toamna în travesti joacă fără trac, în Piața Teatrului, rolul principal.

(Rampa, 29 octombrie 1932)

Poezia împrumută întotdeauna ceva din lăuntru sufletesc al fiecărui veac, fenomen normal care indică legătura artei cu așezarea omenească, deși firesc și cu tulburările ei. Totuși poezia în ostracismul ei spiritual rămâne la aceleași privilegiți, ceea ce e însă primenit sunt expresia și o interpretare nouă dată celorlași patru puncte cardinale ale naturii. O excepție face poate o poezie care nu s-a precizat încă și care tinde la reflectarea în oglinzi și concave, și convexe a neurasteniei timpului.

Poezia noastră, sub veșnic patronaj francez, a trecut prin aceleași infățișări, scoasă în evidență întâi de Eminescu, apariție pregătită de câțiva poeți mediocri și succedată de alți câțiva poeți tot atât de mediocri, până la contemporana siluetă a lui Arghezi, masivă și regeneratoare. Arghezi totuși nu este decât marele deschizător de drumuri, o piatră de hotar de la care perspectiva devine mai puțin opacă, mai netede căile și așteptarea mai puțin chinuitoare.

Mai rezistă însă o poezie neosămănătoristă care de abia încearcă să se apropie de Arghezi, a cărui realizare e tocmai această îndepărtare de el, o poezie care, îmbrăcată în ținuturile tradiției, crede că acesteia îi aparține, uitând că tradiția nu însemnează reîntoarcerea la lipsa de mijloace și la uneltele literare primare. Acest special și cu totul inutil mod poetic este reprezentat de cele mai multe ori de o înrădăcinată lipsă de individualitate, de o permanentă confuzie între toți acești interpreți ai viciei tradiției, dacă, încă odată, tradiție se poate numai o epocă de piatră.

Încadrați în poezia pe care am căutat s-o specific în această scurtă introducere, au apărut acum în două culegeri de versuri numele unor stihuitori, nu chiar străini de mișcarea noastră literară. Astfel:

Ion Pogan. „Relief” (poeme, „Cartea Românească”, Buc.). Dl Ion Pogan nu e lipsit de autenticitatea poetică, dar se oprește la o realizare minoră, pe care, deși o trece întâi prin Arghezi, nu cucerește decât un număr mic de imagini proprii și o prospețime searbădă a versului.

Metafizica dlui Pogan se reduce la câteva frământări sufletești, cărora D-sa nu le găsește decât o foarte strămtă trecătoare în afară și cu o atât mai vagă concentrare în bucățile „Reliefului” său.

Dl Pogan reușește note infantile de cantilenă, căreia i s-ar putea afla o carată de sensibilitate, timidă ca manifestare și mărginită ca expresie, totuși cu o culoare vie, dacă nu personală:

Cearcăne de cer domnesc
Vineți plopii tăi descresc
Ochiul tău nelegănat
Plin de sgură-i și păcat.

Câteva impurități de vocabular, stridente care dăunează și muzicalității, și notației, le subliniez și le ofer dlui Pogan pentru o îmbogățire a experienței sale literare. De pildă, aceste versuri la care se poate observa cum neologisme, ce nu se acomodează bagajului lexical al „Reliefului”, compromis intenția unei imagini:

Ah, și soarele recrudesc a
[rămas în drum
Către chipul neverosimil de iudee
Jos, rododendronele roabe luminii
Cu simțurile sale neintegre
Cu pași minori și pieptul mic dar
[just
Ah, și ce răsărit stupid de soare.

Și aș putea să prelungesc la nesfârșit citatele acestea; dar îmi închipui că e de ajuns ca să se poată observa influența de termeni străini de poezia care trebuie să rămână același inalterabil reflex al frumuseții naturale.

Pe lângă asta, dl Pogan s-ar putea feri de contrastele perimate ale fenomenelor abstracte cărora le oferă un atribut concret.

Și mi-am strâns sufletul la piept
[cum se cuvine
Ca întunericul tăcerea lui sonoră.

(Această „tăcere sonoră” departe de a fi o inovație este de un ridicol inevitabil). Recunoaștem totuși dlui Ion Pogan posibilitatea unor ridicări de „Relief”, care în unele locuri este, fără obstacolul necesității de amănunt, acolo unde „poemul” e numai incantație, o dovadă a sensibilității și a temperamentului.

Petre Dinu, „Fum de argint”. Colecția revistei *Azi*.

Poezia, la orișice meridian literar al ei, se confundă cu o adolescență prelungită și reprodusă în palpitațiile poemului. La dl Petre Dinu se întâmplă însă cu totul altfel. D-sa debutează cu versuri de o factură caracteristică elevilor de liceu, la o vârstă cu totul incomodă unui poet și adversă manifestărilor lirice.

„Fum de argint” adună materialul obișnuit al unei anumite poezii câmpenești, care nu poate să reziste decât prin Francis Jammes.

Notația dlui Petre Dinu e săracă, dar are meritul de arăta un temperament atrofiat și sosit cu o întârziere care pe dl Dinu îl copleșește.

Totuși sunt în „Fum de argint” strofe care, deși de o bucolică uzată, au încă însușirea de a impresiona. Atât numai că dl Petre Dinu transcrie peisagii din „Darurile pământului” ale dlui Nichifor Crainic, care îl stăpânește chiar de la distanța pe care „Fum de argint” nu o străbate.

(*Rampa*, 5 noiembrie 1932)